

Toňa
Revajová

Denník Majky z Majáka

Ilustrovala
Adela Režná

Knižku vlastní:

Toňa
Revajová

Denník Majky z Majáka

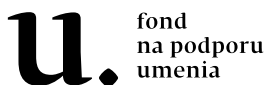

Ilustrovala
Adela Režná

slovart

Venujem pamiatke Tomáša Rosického.

Tento projekt finančne podporil

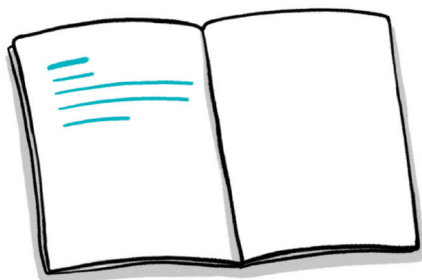
Text © Toňa Revajová 2001, 2017

Illustrations © Adela Režná 2017

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2017

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-2763-2

Pondelok
alebo
Som po ockovi

Aký pekný zošit! A Damo mi ho neuchmatol, takže... asi dostal taký istý.

„Kto ma má rád?“ zakričala som z prahu svojej izby, ktorej babka hovorí Majkin chlievik. Ale naráža skôr na veľkosť ako na to, že nie vždy všetko stihnem dať na miesto skôr ako v sobotu (ak náhodou som doma).

Vysvitlo, že ocko. Vraj fasovali v robote – a keď dávajú, treba brať.

Ocko ma dost rozhádzal. Nebola som si istá, či by som ja – keby som niečo také mala – bola schopná rovnakého gesta. Či by som to dokázala niekomu tak elegantne pohodiť na stolík. Aj keby to bolo moje takmer dospelé dieťa.

„Ty fakt nepotrebuješ zošit, oci? Je úplne čistý a... všimol si si, že je zelený?“ riskovala som, že o darček prídem. Nehrala som sa na slušnú dievčinku. Naozaj som bola z toho zošita nesvoja.

„Čo by som si tam tak zapisoval?“ spýtal sa ocko. „V mojom veku by už človek mal vystačiť s hlavou. Ak má, všakáno, slušný počítač.“

„To teraz vravíš, ale ak zabudneš na nejaké úlohy... Nebudeš mi vyčítat, že som ťa obrala o posledný zošit?“

Oco mávol rukou. Ak na niečo zabudne, aspoň sa menej nadrie. Nemám si robiť starosti a mám si brať príklad z mladšieho brata. Veru, správne som hádala. Mne ostal zelený zošit, Damo si uchmatol červený.

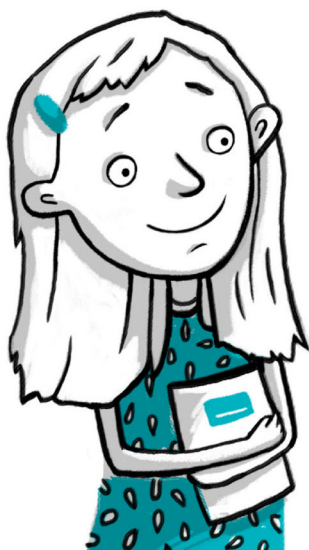
„To tak býva,“ zastarela sa babka, ktorá do svojej izby všetko počula otvorenými dverami. „Deti naprávajú chyby rodičov. Ale vtedy sa nám o takých písankách ani nesnívalo.“

Damo sa zjavil vo dverách svojej izby.

„Ako to bolo od začiatku, babuš?“

Ocko si zobral kľúče od auta a povedal, že ide počkat' mamu pred robotu. Určite bude treba niečo nakúpiť, cez víkend sme špajzu riadne vybielili. A hlavne nemá rád, keď mama nič nepovie, a potom dokrivká domov s vrecom zemiakov.

Možno to bola pravda, možno len šikovná výhovorka. Lebo ocko veľmi dobre vedel, čo nám babka

povyzrádza. A to, čo potreboval počuť – ako jej je ľúto, že mu nemohla dať taký krásny zošit –, ešte počul.

„Váš otec už taký prišiel,“ tvrdila babka, keď sme ostali sami. „Keby som to nevidela na vlastné oči, neverím, že niekto môže byť vedeckým pracovníkom od narodenia. Pravda je, že sme sa najprv smiali ako najatí. Tak v tom kočiku usilovne nad čímśi rozmýšľal. A on, chudáčik, už vtedy čosi riešil. Vždy sme si s dedom vraveli, že ten náš chlapček musel strašne trpieť, kým sa nenaučil písať. Ešte len do prvej triedy chodil, a už si začal všetko zapisovať. Kedy pršalo, kedy svietilo, koľko sýkoriek sa mu prišlo najesť do krmidla. Koľko ráz ktorý film videl. To nebolo ako teraz. Kým sa človek spamätá, už je film fuč. Vtedy hrali v kine stále to isté dokola.“

A keďže po vojne bol aj nedostatok papiera, vedecké knihy si ocko – chlapček Karolko – robil z bielych pásikov, ktoré odstrihol z okraja novín, alebo (hoci aj to bola vtedy vzácnosť) z toaletného papiera. Ten vraj bol naskladaný z malých kúskov. A tie kúsky neboli na kotúči, ale len tak ich akosi pozakladali do seba.

Nad Damovou otázkou, ako sa dá utrieť papierom, na ktorý sa dá písať (alebo ako sa dá písať na papier, ktorým sa dá utrieť) sa babka nefalšovane zamyslela.

„Ťažko,“ povedala napokon. „Ale Karolkovi to bolo jedno. Darmo som ho dala na klavír. Zabrnkal, a už si bežal čosi zapísať. Tak čo som ja mohla? Sám si vybral

svoj údel. Keď len trochu mohol, hneď za ním utekal.“
Pozrela sa na nás, aby zistila, či ju chápeme, a dodala:
„Aj keď nemohol.“

Nečudovala som sa, že toto sa ockovi nechcelo počúvať. A preto dodnes netuší, že obaja s Damom vieme, ako si v detstve tajne odnášal pod košeľou z najmenšej miestnosti kúsok vzácného papiera. Taký zošit, ako dal mne, by sa mu videl ako dar z nebies. Lenže po vojne asi aj v nebi bola núdza.

Všetci sme sa ako na povel vrátili do izieb. Ja so zeleným zošitom v ruke. Pocítila som nezvyčajné vzrušenie. Ďakujem, oci! Ako si vedel, že som po tebe? Už dávno ma občas pochytil túžba všetko si pozapisovať. Krímidlo síce nemám, ale zistila som, že niektoré chvíle, keď som hmatateľne bola šťastná (alebo beznádejne nešťastná), sa mi nenávratne rozplynuli. Tak prenikavo som niečo cítila, presvedčená, že týchto päť minút, tento výraz, okamih, veta, gesto mi z pamäti nevymizne nikdy, nikdy, nikdy. A aha: Všetko je preč!

Väčšmi ako slnko, dážď a sýkorky ma fascinujú ľudia. Malí a veľkí. Malí (nielen vekom a výškou), ktorí by strašne chceli byť veľkí, aj veľkí, ktorí by radšej boli zostali malými. Svet je taký pekne zafigúrkovaný. A hýbe sa, chvalabohu. A ja – keby ocko za mňa nemyslel – by som všetko pozabúdala.

Napríklad, keby som niekomu začala rozprávať, čo všetko som zažila dnes v škole, určite by mi neveril.

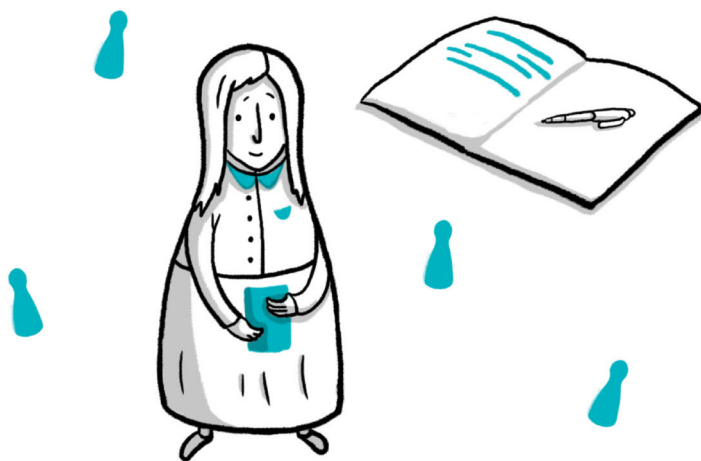

10

Stačí jedna žiarivá ukážka. Kseňa, naša triedna. Nemusí byť ani pondelok. Zdá sa, že je so sebou spokojná. Vlasy si nenakrúca, ale tak si ich vie špeciálne porozťahovať po pleciach, že v prítomí by si ju človek ľahko splietol s rozmernejším panáčikom od človečka. Pravdaže, ak má na sebe sukňu po členky. Keď si oblečie úzke nohavice a cez ne dlhý sveter, vyzerá ako vajíčko na nožičkách. Vajíčko je po kolená, dosť krivé nožičky sa začínajú potom. Panáčik s vajíčkom sa striedajú, zatiaľ som neskúmala, v akých intervaloch.

Naša triedna sa nevolá Xénia, ale Gertrúda. Kseňa ju voláme, lebo večne vzdychá: „Ja vám neksem zle, ja vám ksem dobre, ale vy to neksete pochopiť.“

Neviem, či by som ksela ísť za učiteľku, keby som nevedela poriadne rozprávať. Ale aspoň som ticho, nie

ako niektorí spolužiaci, keď majú kekxy (samozrejme, suché ako pre psa). Vždy s nimi prídu pred lavice a kričia: „Nekse niekto kekse?“

Ja by som sa tak nezhadzovala pred celou triedou, ale ak to urobí niekto iný, celkom ma to poteší.

Minule sa nám Kseňa priznala, že je smutná. Keď bola malá, deti v škole na ňu pokrikovali Gertrúba. Teraz zistila, že poza chrbát ju tak volajú vlastné deti. Mámila od nás priznanie, že aj my ju voláme Gertrúba. Bolo nám jej ľúto, a tak sme jej s čistým svedomím dali čestné slovo, že nikto z nás ju tak neprezýva. Samozrejme, neprezradili sme, ako ju voláme my. Čo nám nebráni v tom, že ju odvtedy striedavo voláme Kseňa a Trúbka.

Prepánajána, čo to píšem? Na toto som dostala taký krásny zošit? To už budem navždy taká alebo sa so mnou pohráva strach z tohto dňa? Inokedy sa tak výrazne neprejavujem.

Nie, nie, nemôžem všetko váľať na seba, niečo určite mám aj z domu. Lebo mám – rovnako ako môj brat Damián – čosi uštipačné v génoch. Damovi je dokonca úplne jedno, aký je deň. Mama nás potom nahádže do jedného vreca a sľubuje, že už onedlho sa obaja vyrovnáme otcovi. Ale zatiaľ sa ešte nemáme tešiť. Ešte urobí posledný pokus. Vylepí nám na dvere plagát, ktorý si povinne prečítame každé ráno, skôr ako odídeme z domu. Bude tam päť zásad reiki:

Posledné predsavzatie podčiarkne a prečítame si ho dva razy.

5. *Dnes budem milovať a vážiť si všetky bytosti.*

Takže ešte raz:

5. *Dnes budem milovať a vážiť si všetky bytosti.*

Práve túto sobotu nám mama s vážnou tvárou zdôrazňovala: „Po prvé – Dnes budem vďačný. Dnes, to je od rána do večera. A zajtra znova. Keby som si na to bola spomenula skôr, už tu dávno mohol byť pokoj.“

„A po druhé?“ spýtal sa Damo.

„Po druhé – Nebudem sa znepokojovať,“ povedala mama, ale hneď sa zháčila, lebo po druhé sa týkalo najmä jej.

Otec sa tiež nezaprel. Hneď pribehol so zlepšovacím návrhom. Vraj ideovo súhlasí, ale nebolo by

lepšie, keby sme dali plagát z opačnej strany? Skrátka z chodby. Ponaučenia si nepotrebujeme čítať, keď odchádzame, ale keď sa vraciame. Aby sme od prvej chvíle vedeli, ako sa držať doma. V škole nech si s nami poradia pedagógovia. Dostávajú za to od štátu nejaké drobné, nie? Presnejšie – štát im pridelí niečo z našich daní, ak zostane.

Proti plagátu z opačnej strany zasa protestovala babka. Je u nás nová, ale veľmi pekne sa chytá.

„Nno, to tu bude zábava! Každý, čo príde, ma bude mať rád. Otvorím dvere tomu čiernemu strašidlu, čo chodí brúsiť nože, a s láskou sa na mňa vrhne. Tri razy to opakovalo prvú triedu, určite si aj bez cudzej pomoci preslabikuje, že si prajem, aby ma milovalo.“

„Povie sa, aby sa so mnou milovalo, babuš,“ opravil ju Damo.

„Neprerušuj ma somarinami,“ nedala sa babka. „Ja teda neviem, ako dlho by som tu vydržala, keby ma každý miloval.“

„... sa so mnou mi-lo-val,“ slabikoval Damo takmer septom. Asi sa bál, že by mu niekto predsa len mohol jednu podarovať.

Babka sa zatváрила, že si ho všimla až teraz.

„Čo to šemotíš, Damián?“ zahľadela sa mu do očí. „Ani takého pekného chlapca by nenechali na pokoji, nemusíš sa báť. Teba by si podľa môjho úsudku vybrala Ščefina, tá má rada také chudziaténka. Ale na mňa

sa nespoliehaj, ja budem mat dost roboty so svojimi nápadníkmi. Keď nepríde ten s tými tromi ľudovými, príde druhý. Ak mu, pravda, stojím za to, aby po mne pátral.“

Babka počkala, kým sa zasmejeme, lebo vedela, že vieme, o kom je reč. Až potom dodala: „Ja vám toľko poviem. Či ten plagát dáte z jednej strany, alebo z druhej, radšej ho ani nečítajte. Mohlo by sa stať, že z vás ostanú disciplinovaní ľudia. V takom prípade by som si radšej išla po papiere do chudobinca. Tam sa aspoň raz za čas niekto pobije. Čo sa uškŕňaš, Damián? Čo som povedala? Samozrejme, že som myslela do starobinca. Dobre, tak do domova dôchodcov! Šťastie, že ma Nori nepočuje! Vždy je veľmi urazená za svojho chudáčika bračoka, keď sa pomýlim, že je v chudobinci. Ohromne je naňho citlivá. Ale že sa za ním vyberie len dva razy do roka, to ju vôbec netrápi. Ťažká prekážka, tých dvadsaťšesť kilometrov.“

Babkina najlepšia kamarátka Nori má v domove dôchodcov mladšieho brata Ernesta. Určite nejaké nedôchodča, lebo spolubývajúci ho večne tlačie francúzskou barlou (za ktorú donedávna dostával k dôchodku príplatok). Norin brat stále musí toho násilníka obliekať a obsluhovať, hoci je o štyri roky starší.

S Nori mám trocha problém. Nechcem si robiť posmešky zo starých ľudí – a Nori ešte je ten typ

človeka, ktorý s chuťou zosmiešňuje sám seba. Myslím tým, ako sa oblieka. Do ostatného sa nestarám, lebo za ostatné naozaj nemôže.

Problém s Nori je v tom, že nevie povedať r. Šikovne si ho nahrádza h. Ja to robiť nebudem, aj keď ju inak citujem celkom presne. Takže ak chcete, nahrádzajte si ho sami. Lebo niekedy z toho vznikajú takmer neslušné slová. Napríklad, keď Nori povie rovno, hneď je z toho niečo iné.

„Nikdy sa mu nič nepáči. Náš Erni si pri ňom toľko vytrpí,“ ponosuje sa Nori, ale ani vo sne jej nenapadne, aby brata vzala k sebe. Dáma ako Nori potrebuje aj spálňu, aj izbu, aj pracovňu. Tú volá pánska izba. Presne tam by Ernest mohol byť, ale „aj varenia je viac pre dvoch, aj upratovania by pribudlo...“ Nori vôbec neberie do úvahy, že medzičasom Erni nadobudol v službe všelijaké nové zručnosti a v podstate by sa jej doma aj zišiel.

Pravda však najčastejšie býva niekde uprostred. Bolo by sa treba poopytovať aj druhej strany – či Norin brat drží izbu v poriadku a či svojmu spolubývajúcemu občas nezabudne zapnúť dáky gombík.

„Mám nápad,“ prerušil mi Damo návštevu pod cudzou pokrievkou. „Čo keby sme dali ten plagát do niektorého záchoda? Musí hneď každý vidieť, čo tu vystrájame? Samí dospelí ľudia?“

Babka podozrievavo prižmúrila oči.

„Na také miesto?“

„Tam nám cudzí nechodia,“ vysvetlil Damo.

„Iba takí, čo nič nevydržia,“ ozval sa ocko zo spálne, kde má teraz počítač. Naozaj neviem, koho mal na mysli. „Na to pozor! Treba si rozmyslieť, či práve takým budeme dávať rady.“

„Takým kdeže,“ potešil sa Damo.

Napokon sme sa zhodli, že v tých dvoch malých miestnostiach máme inú robotu, iné tajomstvá. Plagát sme nedali nikam. Asi najmä preto, lebo najprv by ho musel niekto napísať. Spomínam ho vlastne preto, lebo keby sme ho prilepili tak, ako chcela mama, nedovolila by som si napríklad prirovnávať našu triednu k vajičku od človeče. Naopak, milovala by som ju a ctíla, hoci naozaj iba preto, lebo patrí medzi všetky bytosti. Veď... aj všelijaké čudné bytosti bývajú.

Tak. Až sem som sa dostala – a začala som pondelkom. Vydatými profkami. O slobodných škoda reči. Vlasy majú v poriadku, ale tie horko-kyslé ústa. Asi im syndróm samoty berie optimizmus. Nenarozhadzovali, nepoupratovali, nemali sa s kým pohádať. Nám by to mohlo byť jedno, máme iné starosti ako súkromný život profesorského zboru. Lenže kto si odskáče všetky tie jeho nevydarené víkendy? Môžete tri razy hádať. Zákonite slobodným, vydatým i ženatým v pondelok lepšie padne skúšať ako vysvetľovať nové učivo. Alebo – nedajbože – robiť chudákom

študentom príjemný začiatok týždňa. Čo by už nechceli?

Našťastie, dnes ma skúšanie obišlo. Miesto v prostriedku abecedy má svoje výhody, aj keď na chémii to bolo naozaj tesné. Janíčková na mňa vrhla nerozhodný pohľad, ale rýchlo to vzdala. Asi mi zbadala tú hrôzu v očiach. Chémiu prežívam mimoriadne ťažko odvtedy, čo ma raz, bolo to dáko koncom zimy, na ulici zdrapil redaktor mestských novín. Robil anketu a chcel vedieť,

čo mi tento týždeň urobilo radosť. Bez rozmýšľania som vytresla: „Jedna dobrá správa potešila celú triedu. Dozvedeli sme sa, že budúci školský rok už nebudeme mať chémiu.“

A aby aj on mal úspešný týždeň, venovala som mu do objektívu šťastný úsmev. Dnes viem, že som si radšej mala zahryznúť do jazyka. Alebo povedať, že som v živote nemala väčšiu radosť, ako keď ten nezamestnaný vyhral v Zlatej bani štyristotisíc. Hocičo som mohla povedať, len to nie, čo som povedala. Čítala to celá škola, aj v zborovni ma pretriasali. Na fotografii som vyzerala naozaj šťastne. Taká dobrá herečka nemôžem byť.

A výsledok? Predtým som sa na chémii bála, teraz sa ešte aj hanbím. Janíčková moju neskrývanú radosť berie ako osobnú urážku. A pritom táto profka je jediná, kto ma – keď už naozaj musí – vyvolá slušne.

„Dnes príde slečna Kôstková.“ Alebo: „Slečna Kôstková, nech sa páči.“

Ostatní ma najčastejšie pozývajú k tabuli povzdychom: „No poď, herečka, zahraj niečo!“

Respektíve: „Kôstková! Lebo grimasami sa neužívate.“

Niekedy sa dokonca tvária, že za všetko môže ministerstvo školstva. „My zodpovedáme svojim nadriadeným za vedomosti, s ktorými budete opúšťať túto školu. Aj keď si teraz myslíte, že ako populárna

osobnosť zo sveta filmu nepotrebuje vedieť, kam aké i príde.“

Myslia tým, samozrejme, i a ypsilon, ale maličkostami sa nezatažujú. Ak treba, pomiešajú aj hrušky s kamienkami. Okrem toho som divadelná herečka a veľmi rada by som ňou aj ostala. A čo ja čakám od cudzích ľudí, keď ma vlastná matka dáva dohromady s Damom? (To nie je dobrý príklad, mama aspoň vie, že poslednú chybu v diktáte som urobila v siedmej triede. Vihorlat som napísala... Strašne smiešne to vyzeralo, ale zdalo sa mi to logické.)

Keď hovoria, že v živote nebudem potrebovať pravopis, chcú tým povedať, že zdviem a zabudnem písať? Aby ešte neboli prekvapení, keď sa mi o písomnosti budú starať dve diplomované sekretárky. Ale môžu si byť isté, že si poriadne prečítam, čo podpisujem. Len... kedy to už bude? Koľko pondelkov ešte musím dovtedy pretrpieť?

Vydýchla som si až po siedmej hodine. Ukladala som si veci do ruksaku a srdce sa mi ešte chvelo. Zatiaľ sa k nemu nedostalo, že ideme domov. Hneď tam pri lavici som si dala čestné slovo, že nikdy viac takáto nepripravená neprídem do školy. Hoci už teraz viem, ako ťažko ho dodržím. Ak oba voľné dni hráme po dve predstavenia a vrátíme sa odniekiaľ z pekla večer o desiatej... Možno je naozaj lepšie, ak sa pred spaním ani nepozriem do chémie. Len by som zistila, že tá kniha je plná

tajomstiev, ktoré nemám šancu odhaliť. A najhoršie je, že ma to vôbec netrápi. Ak si o niečo robím starosti, je to moja nervová sústava. Kto dnes môže vedieť, aké následky si odnesie do života, ak strávim skoro štyridsať pondelkov do roka v permanentnom strese?

Faktická poznámka:

Vysoko si vážim vedomosti, trpezlivosť a disciplínu svojich učiteľov (alebo je to herecké nadanie, ktoré ich núti ostať v triede a strpieť od nás všetko možné?). Mám ich rada. Všetkých rovnako, Kseňu najviac. Viem, že mi kse dobre.

Utorok

alebo

Dobrodružstvá našej babky

Nechápem, ako sme mohli tak dlho vydržať bez babky. Teraz sa mi čas, kým s nami nebývala, vidí ako sled sivých, nekonečne nudných týždňov, mesiacov a rokov, keď sa nik nestaral, či máme dost prekrvené bránice. Kým neprišla babka, ani som netušila, že niečo také v sebe nosím. Len čo prikvitla a spustila tie svetové hlášky, už viem. Mám bránicu – a treba si ju občas všimnúť.